

жовтень 1900 // Зіб. творів: у 50 т. Т. 50: Листи (1895 – 1916). К., 1986. С. 158. 25. Лист Лесі Українки до В. Гнатюка, від 10.05.1899 р., Берлін // ЛНБ ім. В. Стефаника НАНУ. Відділ рукописів. Ф. 34. Спр. 566. Арк. 1. 26. Лист М. Коцюбинського до В. Гнатюка, від 15.03.1900, Чернівці // Коцюбинський М. Листи до В. Гнатюка: Твори в 5 т. Т. 3. К., 1949. С. 268. 27. Маковей О. З життя і письменства. Про сучасне становище нашої літератури // ЛНВ. 1898. Т. 2. Кн. 6. С. 190. 28. [Рецензія] // Нові книжки і видання. Діло. 1913. 7 червня. С. 6. Рец. на кн.: Коцюбинський М. Тіни забутих предків: Оповідання. К. – Л., 1913. 29. Сірий Ю. [Рецензія] // Бібліографія. ЛНВ. 1911. Т. 55. Кн. 7 – 8. С. 251. Рец. на кн.: Сулима Т. Народні оповідання. К., 1911. 30. Тодосієнко С. [Рецензія] // Бібліографія. ЛНВ. 1913. Т. 62. Кн. 2. С. 391. Рец. на кн.: Чернявський М. Богови невідомому і інші оповідання. К. – Л., 1913. 31. Українська загальна енциклопедія / Під ред. І. Раковського: У 3 т. Т. 3. Л., Станиславів – Коломия: Рідна школа, 1933. С. 1013. 32. Хоню Вікторія. Діяльність видавництва «Вік» (1894 – 1919). Становлення видавничої галузі в Україні: Дис... канд. філол. наук. К., 2000. 33. Черкасенко С. [Рецензія] // Бібліографія. ЛНВ. 1913. Т. 62. Кн. 4. С. 184. Рец. на кн.: Коцюбинський М. Тіни забутих предків: Оповідання. К.-Л., 1913. 34. Шекспірів фонд // Діло. 1903. Ч. 89. 23 цвітня (6 мая). С. 3. 35. Що читати? (Бібліографічно-інформаційні замітки на зимові вечери) // Діло. 1908. Ч. 289. 25 (12) грудня. С. 1. 36. Якимович Б. УРВС // Український альманах. Варшава: Об'єднання українців у Польщі, 1999. С. 125 – 128.

УДК 4 35.078.3 + 321.02

Ю. С. Ганжуров

АВТЕНТИЧНІСТЬ ВИКЛАДУ ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Демократичний розвиток усіх складових громадянського суспільства та політичної системи України можливий за умов підвищення правової культури громадян України, гармонізації вітчизняного законодавства каналами політичної комунікації до європейських стандартів з метою забезпечення прав і основних свобод людини. Чи готова до цього наша держава? Йдеться про організаційно-правові та матеріально-технічні можливості одержання, систематизації та поширення правової інформації різними засобами комунікації, зокрема традиційними – виданням спеціалізованої літератури юридичного характеру.

Нині в Україні зареєстровано понад 1000 суб'єктів видавничої діяльності. Окремі з них спеціалізуються на виданні законів, кодексів України. Активно працюють в цьому плані «Юринком», «Право», «Правові джерела», «Сірін», «Юмана», «Вентура», «Влад і Влада», «А.С.К.», «Ін-Юре», «ВІА», «Консум», «Чорномор'є» та інші структури, переважно недержавної форми власності. За останні кілька років ними видано сотні збірників законів, кодексів України. Природно, таку активність поширення правової інформації засобами друку варто вітати, аби тільки вона сприяла не лише комерційному збагаченню видавців, а й підвищенню правової культури громадян України.

Проте порушувати питання про традиційний перехід кількості в якість у даному разі передчасно. І справа полягає не лише у розпорошеності зусиль видавців, котрі часто-густо дублюють один одного в намаганнях одержати прибутки від реалізації законодавчої літератури. Проблема передовсім у відсутності правових норм, які регламентують статус видання законів і рівня відповідальності видавця за інформаційну якість своєї продукції. Відомо, що будь-який закон починає свій шлях до видання через процедуру доведення тексту прийнятого закону до громадськості.

Нагадаємо: 27 червня 1997 року опубліковано Указ Президента України «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набуття ними чинності», котрим визначено, що закони, інші акти Верховної Ради, акти Президента, Кабінету Міністрів оприлюднюються державною мовою в офіційних друкованих виданнях, якими є «Відомості Верховної Ради України», «Офіційний вісник України», «Урядовий кур'єр». Таким чином, автентичними для створення оригінал-макетів видань законодавчої та нормативно-правової літератури є тексти, надруковані в зазначених офіційних виданнях. Для видавництва, що готують збірники законодавства за хронологічними принципом, тобто в послідовності від прийняття закону до внесення в нього наступних змін, цього цілком достатньо. Саме за такою композицією побудоване дванадцятитомне видання «Закони України», підготовлене Інститутом законодавства Верховної Ради України. Проте для практичної роботи таке видання не підходить. Воно по суті віддзеркалює еволюцію законодавчого процесу, але не дає змісту законів з урахуванням усіх внесених змін і доповнень у комплексі.

Натомість практики віддають перевагу виданню законів, підготовлених за нормативно-чинним принципом, коли текст друкується в останній редакції, що зафіксовано конкретною датою, наприклад: «Кримінальний кодекс України (текст за станом на 01.01.2005 р.)». Отже, особливості підготовки нормативно-чинних видань законодавчої літератури вимагають від редактора не лише ретельної зв'язки з хронологічними виданнями, основним з яких є офіційний щотижневик «Відомості Верховної Ради України», а й формування еталонного примірника у варіанті, придатному для тиражування. Зробити це в умовах, коли більшість законів України перебуває у перманентному стані внесення до них змін і доповнень, дуже складно. Звичайно, такий рухомий стан вимагає від укладачів збірників законодавчих актів неабиякої уважності, а від поліграфістів – оперативності. Проте, незважаючи на всі зусилля, частина видань законів застаріває ще до виготовлення тиражу. Ця обставина спонукає видавців до пошуку нових, а точніше – повернення традиційних для таких видань, як збірники законів України, форм книг зі спеціальними зам-

ками, що дають змогу міняти в палітурці сторінки, зміст яких відбиватиме зміни в законодавчому полі України.

З огляду на проблему, що склалася, та враховуючи досвід організації видань зазначеної конструкції в минулі роки, Парламентське видавництво започаткувало у 2005 р. спеціалізоване видання «Відомості Верховної Ради України за змінами», конструкція якого, власне, і передбачає описаний вище механізм технічного оновлення матеріалів. Безумовно, це видання в чомусь вирішить питання оперативності поширення та поліпшення використання законодавчої інформації, що розповсюджується засобами друку.

На законодавчому рівні час від часу робляться спроби впорядкувати систему підготовки видань законів України, надати їй державної підтримки. На жаль, поки що відкритим залишається питання про чітке визначення статусу офіційного видання, який має бути захищений законом. Поки що Закон України «Про авторське право та суміжні права» визначає, що тексти офіційних документів не є предметом охорони авторського права. З цим не можна погодитися. До речі, ця норма суперечить і світовій практиці. Адже ще в травні 1995 р. Україна приєдналася до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1979 р.), де йдеться про необхідність «визначити охорону, яка буде надавати офіційним текстам законодавчого, адміністративного і судового характеру та офіційним перекладам таких текстів». Приведення наших нормативно-правових актів, їхнє наближення до європейських стандартів, зокрема щодо охорони авторського права, безперечно, багато в чому покладе край видавничій безвідповідальності, підвищить якість видань законодавчої літератури.

У зв'язку з тим постає питання: якою джерельною базою має користуватися видавець при підготовці нормативно-чинного збірника законодавства. У принципі єдиною ефективною базою є масиви даних правової інформації Верховної Ради України. Це інформаційно-пошукові системи «Право», «Законодавство», «Картотека» і «Закони та підзаконні акти України». Вони призначені для оперативного забезпечення користувачів офіційною правовою інформацією з першоджерел і швидкого пошуку та аналізу нормативно-правових документів.

Зважаючи на вельми широке представництво користувачів цих систем (народні депутати України та депутати місцевих рад, працівники структурних підрозділів апарату Верховної Ради України, Секретаріату Президента, Конституційного Суду, Верховного Суду, Вишого арбітражного суду, міністерств, відомств, установ НАН України), попит на тематичні збірники законодавчих документів є доволі високим.

Проте, як свідчить практика, проблема видання законодавчої літератури залишається багатовекторною. При впорядкуванні процесу видання офі-

ційних текстів законів, кодексів, безумовно, збільшиться питома вага різноманітних коментарів до нормативно-правових актів. Однак будь-який коментар це, природно, суб'єктивне бачення його автора механізму застосування закону. Ця обставина обумовлює необхідність визначення пріоритету суб'єктів тлумачення законів.

Така тенденція простежується в проєкті Закону України «Про нормативно-правові акти». Певною мірою функції популяризатора законодавчої бази України, що наближається до міжнародних стандартів, виконують і видання, підготовлені різними міжнародними організаціями сприяння демократичному розвитку та «Парламентської допомоги» в Україні. Скажімо, за допомогою Агенції міжнародного розвитку Сполучених Штатів Америки (USAID) в Україні видано посібники в рамках Програми сприяння парламентові України, зокрема: «Законотворення – основна функція парламенту», «Практика парламентаризму», «Бюджетні повноваження парламенту».

Таким чином, підготовка та видання законодавчої літератури в Україні актуалізує наявність проблем з питань типології, статусу, рівня автентичності видань офіційних документів. Їх розв'язання можливе за умов правового забезпечення та упорядкування процесу підготовки та поширення законодавчої літератури, а саме:

визначення кола суб'єктів не лише офіційного оприлюднення, а й видання нормативно-правових актів;

реалізації в Україні відповідних міжнародних конвенцій, що їх ратифікувала Україна, щодо захисту текстів офіційних документів від несанкціонованого поширення;

надання офіційного статусу прикладам законів, що здійснюється вищими організаціями державної влади і управління.

УДК 655.14

В. Карий

ОСОБЛИВОСТІ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧОЇ ПІДГОТОВКИ І ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИКОНАННЯ КНИЖКОВИХ ВИДАНЬ В УМОВАХ РЕГІОНАЛЬНИХ ВИРОБНИЦТВ

Із здобуттям Україною незалежності вагоме місце набув процес вивчення й осмислення ролі друкованого слова в розвитку й збереженні історичних подій і національних традицій, формуванні, відображенні й пропаганді державницьких устремлінь українського народу і, зокрема, Галичини. Авст-